

Ніна Логвинова

Палке серце Барсегяна

Олександр Барсегян

Напередодні Міжнародного дня театру Харків ушанував пам'ять головного режисера Харківського російського академічного театру ім. О. Пушкіна, народного артиста України, лауреата численних премій, почесного громадянина нашого міста Олександра Сергійовича Барсегяна. На будівлі театру встановлено меморіальну дошку на його честь, на урочистій церемонії були присутні керівники міста та громадськість.

Протягом багатьох років Олександр Барсегян очолював цей театр, пережив з ним немало важких періодів і вивів його в коло кращих театрів України.

Олександр Барсегян завжди і передовсім був людиною театру, талановитою, багатогранною, яскравою особистістю. В його режисерському методі злилися воедино психологізм російської театральної школи і романтизм української. В різні роки його відданість театру проявлялася по-різному: то він ставив легкі комедії, зокрема і в театрі оперети, то звертався до серйозної драматургії, трагедії. З не меншою пристрасстю присвячував себе і педагогіці, багато років очолюючи кафедру режисури Харківського інституту (тепер університету) мистецтв. Він виховав плеяду талановитих режисерів, імена яких відомі всій Україні і за її межами: Олексія Садовського, Олександра Шмаля, Степана Пасічника, Ігоря Шнейдермана – перелічувати можна довго. Сам Барсегян був учнем народного артиста України, лауреата Державної премії Л.Ф. Дубовика. Здобувши чудовий вишкіл, назавжди зберіг вдячну пам'ять про вчителя, неодноразово казав: «Невідомо, що б із мене вийшло, якби я не потрапив на курс Дубовика».

Романтика особистості Барсегяна відчувалася в його виставах: у них було чимало несподіванок, вони були різними за жанром. У репертуарі театру класика займала почесне місце, та все ж емоційність, напружений темпоритм, романтичне піднесення визначали режисерську практику Барсегяна. Він вимагав від актора не зображати характеру, почуття та емоції, не грати їх, а жити ними, пристрасними втілюваних персонажів. Жити не по-побутовому просто, а розкривати життя людського духу. Подекуди його мізансцени здавалися дивними, потрібно було вдуматися в їхню суть, в ситуацію, в яку автор увів своїх персонажів, потрібно було знати історію та соціальні особливості часу, в якому відбувалася дія. Вимоги до цього у Барсегяна були жорсткими, тому трупа вирізнялася особливою сценічною культурою. Глядачі любили цей театр, спектаклі нерідко йшли при переповненій залі. Вплив спектаклів на глядачів був сильним: враження від побаче-

ного подекуди так хвилювало, що іноді комусь із глядачів у залі ставало недобре. Так було на спектаклі «Маскарад» за драмою М. Лермонтова, на спектаклі «Остання жертва» О. Островського.

Олександр Сергійович не запрошував до свого театру інших режисерів. Багато хто, зокрема критики, засуджували його за це. Ніхто не цікавився, чому він так робить, і з легкістю приписували його дії надмірним амбіціям. А річ у тім, що актори театру ім. Пушкіна були виховані на естетичних принципах режисури Барсегяна, а запрошений режисер працював би за своїм методом, який, можливо, заперечував би метод Барсегяна.

Однодумцями Барсегяна була вся трупа, та він робив ставку на молодь, залучаючи до роботи в театрі випускників і студентів Університету мистецтв, розуміючи, що за ними майбутнє. Так, у трупі вже заявили про себе В. Маркович, І. Одноралець, О. Солонецька, К. Фомін, К. Миронов. На посаду свого помічника з літературної частини Олександр Сергійович ризикнув запросити випускницю театрознавчого відділення Ольгу Андрееву, яка продовжує успішно працювати в театрі.

Театр, як уже зазначалося, – це колектив однодумців. Олександр Сергійовичу Барсегяну вдалося створити саме такий колектив. Коли трапилося нещастя – пожежа в 1976 році, – трупа втратила приміщення, звичну сцену. Грати спектаклі довелося в клубі, сцена якого позбавлена можливостей професійної. Умови праці були непростими, трупа могла розпастися, але цього не сталося. Жоден актор не залишив театру, спектаклі продовжували цікавити глядачів, і сам Барсегян віддавав сили та енергію не лише на підготовку прем'єр, а й на відновлення згорілої будівлі театру. І театр з'явився: новий, осяйний, затишний, з прекрасним фойє, чудовою та зручною для огляду сцени залю. Можливо, Олександр Сергійович пішов із життя так раптово, бо всього себе присвятив не лише улюбленому театру, а й боротьбі за його оновлення. Театр постав з попелу, відродився, наче птах Фенікс, але ще прекрасніший. Барсегян не боявся критики і завжди говорив: «Критик – не реєстратор театральних подій. Праця досвідченого критика не проста, але без неї в театрі порожньо, особливо, якщо він не освітлений вогнями яскравих талантів». До цього можна додати лише те, що таке серце, така любов до театру, яка вела О.С. Барсегяна по життю, трапляються нечасто. Без таких людей театр давно б утратив ту піднесену духовну ідею, яка його породила.

Харків